

Església de Sant Miquel de Castelladral

Navàs

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Sector central del terme municipal. Antic terme del castell de Castelladral, parròquia de Sant Miquel de Castelladral.
Emplaçament	Carretera de Súria a Viver i Serrateix (B-423), al km. 9.
Alçada:	664

Coordenades:

Latitud:	41.89901
Longitud:	1.78026
UTM Est (X):	398824
UTM Nord (Y):	4639283

Classificació

Número de fitxa	08141 - 299
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Medieval Romànic Modern Barroc
Segle	XI-XVIII
Autoria de l'element:	Gabriel Ribalta (mestre d'obres del campanar)
Estat de conservació	Bo
Notes de conservació:	Diverses campanyes de restauració recents.
Protecció	Legal
Tipus de protecció:	BCIL
Observacions protecció:	Pla Especial Urbanístic de Protecció del patrimoni i catàleg de béns arquitectònics, històrics i ambientals de Navàs (Bages), 2018, amb el núm. 01.01.EA. Núm. registre BCIL: 13930-I Publicació DOGC: 29/04/2019
Data aprovació:	dc., 20/02/2019 - 12:00
Número inventari	
Generalitat i altres	

inventaris	IPA 16870; CCAA.5637
Accés	Fàcil
Ús actual:	Religiós
Titularitat	Privada
Titular:	8994101CG9389S0001DS

Fitxes associades:

[Imatges barroques de l'església de Castelladral](#)

[Antiga rectoria de Castelladral](#)

[Arxiu parroquial de Sant Miquel de Castelladral](#)

[Castelladral \(nucli\)](#)

Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana

Data de registre de la dj., 03/06/2021 - 09:04

fitxa:

Descripció

Església parroquial situada al nucli de Castelladral, construïda al segle XVII aprofitant algunes parts de l'obra romànica anterior, del segle XI. És un temple de planta rectangular, d'una sola nau i amb capelles laterals. Està orientat a l'est i té adossat un campanar de torre de planta quadrada. D'una gran austeritat exterior, la façana principal es resol amb un simple portal amb llinda i brancals de pedra que té al damunt un rosetó i, al costat esquerre, una petita finestra. El campanar també és llis a la part baixa, però obrat amb carreus més grossos. A la part alta es divideix en dos cossos mitjançant dues cornises. L'inferior presenta petites finestres quadrades i el superior obertures més grosses amb arc de punt rodó, mentre que al capdamunt és coronat amb una barana balustrada.

L'aparell és fet amb carreus més o menys disposats en filades i a trenca-junt, en alguns trams amb restes d'arrebossat. Al mur de migdia és on es conserva millor l'obra romànica. N'ha quedat un fris d'arcuacions cegues delimitades per quatre bandes llombardes, així com una finestra amb arc de mig punt. A la façana principal i al mur nord les parts baixes també correspondrien a l'obra romànica, tot i que no s'hi observen gaires diferències amb el tipus de parament. En aquesta part també s'hi pot veure un arc de mig punt de l'església primitiva, actualment cegat. Hom suposa que l'edifici romànic tenia planta basilical amb tres naus i probablement tres absis. En el cancell els dos murs a banda i banda s'haurien aprofitat de l'obra romànica. Correspondrien a la part de l'antic campanar, i encara s'hi entreveuen uns arcs. En la resta del temple la nau s'hauria fet de nou, més ampla.

La nau actual és coberta amb volta de creueria estrellada en quatre trams. Les tres capelles laterals són delimitades amb arcs de mig punt i cobertes amb volta de canó amb cassetons, excepte dos arcs de la banda esquerra que són apuntats. El motiu és que a la pilastra central hi havia la trona. Per això els arcs queden més estrets i s'han fet apuntats per mantenir l'alçada. Al tram inicial de la nau hi ha el cor i, a ambdós costats, el baptisteri i l'accés al campanar. Al costat de l'altar hi ha dues petites sagristies. Actualment les capelles laterals tenen penjades diverses imatges barroques que van sobreviure a la destrucció dels antics retaules que embellien l'església abans del 1936.

A l'angle nord-est de l'edifici hi trobem un muret amb un portal de llinda treballada que tancava l'accés a un petit pati. Per fora hi havia una creu on s'hi feia el ritual de beneir el terme. Fruit d'unes excavacions arqueològiques en el subsòl del pati s'hi van localitzar tombes excavades a la roca d'època alt-medieval (necròpolis de Sant Miquel de Castelladral). L'estratigrafia no permetia determinar si aquesta necròpolis era anterior o no al temple romànic del segle XI.

Observacions:

Els sondejors arqueològics a la zona del pati oriental de l'església es van dur a terme l'any 1992. Fou una intervenció d'urgència promoguda pel Servei d'Arqueologia de la Generalitat i dirigida per Eduard Sánchez i David Olivares.

Història

L'església de Sant Miquel de Castelladral estava situada dins l'antic terme del castell de Castelladral, als peus del lloc on s'aixecava el castell, documentat a partir de l'any 941. El lloc és dominant i té excel·lents vistes cap a totes direccions i, com és el cas de moltes esglésies situades en llocs elevats i dependents de castells, s'advocà a sant Miquel, que és un arcàngel combatiu i relacionat amb la protecció espiritual. Les restes romàniques ens indiquen que com a mínim al segle XI l'església ja existia. Es construí a l'indret on hi havia una necròpolis alt-medieval que, probablement, era anterior. Hi ha una certa tradició que diu que la primitiva església de Sant Miquel de Castelladral estaria en una ubicació força distant, prop de cal Tiet, en un indret conegut com el Collet de Sant Miquel, però aquesta conjectura cal descartar-la.

L'església de Castelladral degué ser parròquia des de molt aviat i ha mantingut aquesta condició fins als nostres dies. El primer esment documental de Sant Miquel de Castelladral és de l'any 1312, quan apareix citada en la llista de parròquies del deganat de Berga, del Bisbat d'Urgell. El 1438 el rector de Castelladral era Pere Soler. El trobem citat actuant com a testimoni en dos pergamins del mas Salipota de Súria. Als segles XV-XVI l'edifici probablement va ser reformat amb l'afegit d'un nou campanar, que tindria dues arcades a sota, tapiades al segle XVII, segons s'esmenta en el contracte d'obres de l'any 1626. Aquest campanar, que no s'ha conservat, estava situat a la façana, sobre la teulada de la nau central.

L'església va pertànyer al Bisbat d'Urgell fins al segle XVII, moment en què es va constituir el Bisbat de Solsona i Castelladral en passà a formar part. Dins la parròquia de Castelladral hi havia les esglésies sufragànies de Santa Fe de Valldeperes i Sant Joan Baptista d'Orriols.

Als segles XVII i XVIII l'edifici romànic va ser profundament transformat. Es conserva el contracte d'obres que es féu amb data de 1626, el mateix dia de Sant Esteve. Aquest document, procedent de l'arxiu parroquial de Castelladral, es troba actualment a la parròquia de Súria. Amb aquestes reformes es van suprimir les voltes, els arcs i els pilars de separació de les naus i els absis romànics. Les parets de l'església es van sobrealçar. En aquesta època es va eliminar també una capella dedicada a Santa Magdalena, que estava situada en el lateral sud de l'església, de la qual es diu en el contracte d'obres que era "nova". La ubicació d'aquesta capella coincidia amb un arc apuntat o porta que donava accés a la capella que ocupava una part de l'espai on actualment hi ha la nova rectoria. També s'assenyala la construcció del cor, del qual se'n precisen les mides, forma dels arcs, materials i decoracions, i una trona que es col·locaria al pilar situat entre les capelles 5 i 6, i que ja no es existeix, però sí que es conserva l'empremta d'on hi hagué el pilar. D'uns anys més tard es conserva un contracte de 1682 en el qual s'encarrega a l'escultor manresà Pau Sunyer l'elaboració d'un retaule a Santa Magdalena, Santa Maria Rosa (o Roser) i santa Caterina. Excepte el del Roser, en descripcions posteriors no es té constància d'aquests altres altars o imatges.

El campanar actual es construí entre 1752 i 1755. Això es desprèn de la documentació conservada a la parròquia del Mual, en els llibre d'obres corresponents als segles XVII i XIX. El mestre d'obres fou Gabriel Ribalta, que va cobrar 425 lliures "per fer lo campaná de dita iglesia de St Miquel de Castelladral".

Ja al segle XX, Isidre Soler ens proporciona una descripció de com era l'església abans de la Guerra Civil de 1936. En el costat dret tenia un altar dedicat a la Mare de Déu de Lurdes, seguit de l'altar de Sant Isidre i

Sant Fruitós i, en darrer lloc, la Mare de Déu dels Dolors. En el costat esquerre de l'església hi havia les capelles dedicades a la Mare de Déu del Roser, després l'altar de Santa Àgata i al final la trona i l'altar de Sant Josep. Algunes d'aquestes capelles eren administrades pels seus propis priors. Soler fou testimoni i relata també l'episodi del dia 20 de juliol del 1936, quan l'església fou incendiada i saquejada, després d'haver vist fumejar abans l'església de Sant Salvador de Súria primer, i la Capella de la Puríssima del Puiggròs més tard. La teulada es va esfondrar, però en canvi les voltes es van mantenir.

A partir de finals de la dècada de 1990 l'església ha estat objecte de diverses campanyes de restauració, incloent-hi la teulada, el campanar, l'interior i les imatges barroques, de manera que en l'actualitat es conserva en bon estat.

Bibliografia

ALGUÉ, J.; ARCEDA, M.; LLOBET, E.; SELLARÉS, R.; VILÀ, A. (2015). *Silencis. República, Guerra Civil i repressió franquista a Navàs (1931-1945)*. Ajuntament de Navàs, Navàs.

BADIA, J.M. (1988). "Navàs". *Història del Bages*, Volum II. Edicions Parcir. Manresa, 1988, p. 155-182.

BADIA, J.M. (1991). "L'església parroquial de Sant Miquel de Castelladral". *Morralet*, 1. Navàs, 14.

BENET, A. (1984). "Sant Miquel de Castelladral". *Catalunya Romànica. El Bages*. Volum XI. Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, p. 340.

GAVÍN, J.M. (1979). *Inventari d'esglésies*. Bages, 5. Barcelona, p. 143.

JUNYENT, F.; MAZCUÑÁN, A. (1984). "Sant Miquel de Castelladral". *Catalunya Romànica. El Bages*. Volum XI. Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, p. 341.

MORERA, J. (2001). *Control de rebaixaments i documentació arqueològica d'obres de construcció d'un mur de contenció*. Arxiu Servei d'Arqueologia i Paleontologia. Núm. Reg. 3414.

OBRADORS, J. (1991). "Memorial contracte d'obres de l'església de Castelladral". *El Morralet*, 1. Navàs, 19

OLIVARES, David (1993). *Memòria dels sondejos arqueològics a la necròpolis medieval de Sant Miquel de Castelladral*. Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya. Núm. registre 930.

PIÑERO, J. (1994). *Inventari del Patrimoni Arquitectònic i Històric de Navàs*. Ajuntament de Navàs. Fitxa R. 3.

SOLER, Isidre (1991). "Records i Vivències: El nucli de Castelladral". *El Morralet*, 1. Navàs, 22.

SOLER, Isidre. "L'església de Castelladral abans del 21 de juliol de 1936", *Isidre Soler, el Filaborres: resistent a la terra aspra* (blog internet).

TORRAS, M. (2003). *Els pergamins del mas Salipota de Súria*. Ajuntament de Súria – Centre d'Estudis del Bages, p. 75-82.

Enllaços d'interès:

[SOLER, Isidre. "L'església de Castelladral abans del 21 de juliol de 1936", Is...](#)

[Arxiu Fotogràfic de Navàs](#)

